

Analyzing the Impact of Shinto Religion on Japan's Foreign Policy from the Perspective of Constructivism

Mohammad Soltani Renani PhD student of Political Thoughts, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: Mohammad.soltani1375@ase.ui.ac.ir

Hamid Nassaj *Corresponding Author*, Associate Professor, Department of Political Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: h.nassaj@ase.ui.ac.ir

Article Info

Article Type:

Reserch Article

Keywords:

Constructivism,
Shin To,
Foreign Policy,
Patriotism,
National Identity

ABSTRACT

Japan's foreign policy is influenced by various factors. History, geography, political and economic interests are among the factors influencing Japan's foreign policy. In the meantime, the factor of religion has played a prominent role in the formation of Japan's relations with other players in the international arena. As a powerful religion throughout Japan's history, Shinto has influenced the country's foreign policy. Indeed, how has this religion been able to play a prominent role in Japan's foreign equations? It seems that concepts such as the divinity of the emperor, emphasis on patriotism and national identity were very prominent and emphasized in this ritual before World War II. The change in Japan's approach after World War II coincides with the depoliticization of this religion and emphasis on pacifist concepts, including the spirit of tolerance, preservation and protection of the environment, and emphasis on the pure nature of man. With a constructivist view, this religion has somehow sought a peaceful reflection in the acceptance of another. The acceptance of change of approach and companionship with the United States of America after World War II is an example of the truth of this matter. The current research, using the descriptive-analytical method and using internet and library resources and using the framework of constructivist theory, seeks to answer how Japan's foreign policy is formulated under the influence of the said ritual.

Cite this Article: Soltani Renani, M., & Nassaj, H. (2024). Analyzing the Impact of Shinto Religion on Japan's Foreign Policy from the Perspective of Constructivism. *International Relations Researches*, 14(2), 7-26. doi: [10.22034/irr.2024.443971.2509](https://doi.org/10.22034/irr.2024.443971.2509)

© Author(s)

Publisher: Iranian Association of International Studies

DOI: [10.22034/irr.2024.443971.2509](https://doi.org/10.22034/irr.2024.443971.2509)

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

واکاوی تأثیر آیین شین تو بر سیاست خارجی ژاپن از چشم انداز سازه‌انگاری

محمد سلطانی رنای دانشجوی دکتری اندیشه سیاسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

رایانامه: Mohammad.soltani1375@ase.ui.ac.ir

حمید نساج نویسنده مسئول، دانشیار گروه علوم سیاسی دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

رایانامه: h.nassaj@ase.ui.ac.ir

درباره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	سیاست خارجی ژاپن تحت تأثیر عوامل مختلفی صورت‌بندی گردیده است. تاریخ، جغرافیا، منافع سیاسی و اقتصادی از جمله موارد تأثیرگذار بر سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. در این میان عامل مذهب نیز نقش پررنگی در شکل‌گیری روابط ژاپن با سایر بازیگران عرصه بین‌الملل بازی کرده است. شیئو به‌عنوان یک آیین نیرومند در طول تاریخ ژاپن سیاست خارجی کشور یاد شده را تحت تأثیر خود قرار داده است. به‌راستی چگونه این آیین توانسته است در معادلات خارجی ژاپن نقشی برجسته ایفا نماید؟ به‌نظر می‌رسد مفاهیمی چون الهی بودن امپراتور، تأکید بر میهن‌پرستی و همچنین هویت ملی، در مقطع زمانی قبل از جنگ جهانی دوم در این آیین بسیار برجسته و مورد تأکید بوده است، به‌گونه‌ای تا قبل از جنگ جهانی دوم از این آیین بهره‌برداری سیاسی می‌شده و آیین مذکور در خدمت اهداف و مقاصد امپراتور عمل می‌کرده. تغییر رویکرد ژاپن پس از جنگ جهانی دوم هم‌زمان با سیاست‌زدایی از این آیین و تأکید بر مفاهیم صلح‌طلبانه چون روحیه تساهل و تسامح، حفظ و حراست از محیط‌زیست و تأکید بر سرشست پاک انسان می‌باشد. به گونه‌ای با نگاهی سازه‌انگاره این آیین انعکاسی صلح‌طلبانه را در پذیرش دیگری به‌دنبال داشته است. پذیرش تغییر رویکرد و همراهی با ایالات‌متحده آمریکا پس از جنگ دوم جهانی مصداق صحت این موضوع می‌باشد. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و استفاده از منابع اینترنتی و کتابخانه‌ای و با بهره‌گیری از چهارچوب نظریه سازه‌انگاری به‌دنبال پاسخ به چگونگی صورت‌بندی سیاست خارجی ژاپن تحت تأثیر آیین یاد شده می‌باشد.
کلیدواژه‌ها: سازه‌انگاری، شین تو، سیاست خارجی، میهن‌پرستی، هویت ملی.	
تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۲/۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۶/۲۵	

استناد به این مقاله: سلطانی رنای، محمد، & نساج، حمید. (۱۴۰۳). واکاوی تأثیر آیین شین تو بر سیاست خارجی ژاپن از چشم انداز

سازه‌انگاری. پژوهش‌های روابط بین الملل، ۱۴(۲)، ۷-۲۶. doi: 10.22034/irr.2024.443971.2509

© نویسنده(گان)

ناشر: انجمن ایرانی روابط بین الملل

آیین شینتو به عنوان آیین بومی ژاپنی‌ها برای قرن‌ها نقش مهمی در صورت‌بندی چشم‌انداز فرهنگی، اجتماعی، سیاسی این کشور ایفا کرده‌است. درهم‌تنیدگی دین و سیاست در ژاپن پیامدهای گسترده‌ای را در سطح داخلی و بین‌المللی بر جای گذاشته‌است. تا قبل از جنگ جهانی دوم این آیین به عنوان ابزاری در دست امپراتور عمل می‌کرده، به عنوان مثال الهی بودن امپراتور و پیروی بی‌چون‌وچرا از دستورات وی، تأکید و تمرکز بر جنبه‌های هویت ملی و میهن‌پرستی و احترام ویژه به امپراتور و خانواده سلطنتی از بابت اینکه آنها از سلاله اماتراسو خدای خورشید هستند، از جمله نمونه‌های استفاده ابزاری از این آیین تا قبل از جنگ جهانی دوم به‌شمار می‌آمده‌است. سوء استفاده از این آیین عاملی برای توجیه استعمارگری‌ها و سیاست‌های امپریالیستی ژاپن در طول تاریخ تا قبل از جنگ جهانی دوم به‌شمار می‌آمده. پس از جنگ جهانی دوم و زدودن رویکرد ابزاری نسبت به آیین شینتو ما شاهد تغییر رویکرد کشور مذکور به سمت سیاست خارجی مبتنی بر گسترش صلح می‌باشیم. به‌گونه‌ای آیین شینتو کارکرد اصلی خود را پس از جنگ جهانی دوم بازیافت، نگاه مثبت به ذات انسان، تأکید بر اهمیت زمین و محیط‌زیست، گشودگی این آیین و تأثیر آن در پذیرش دیگری، از جمله عوامل برجسته‌ای هستند که پس از جنگ جهانی دوم خود را نمایان ساختند و سیاست خارجی ژاپن را تحت تأثیر خود قرار دادند. این تأثیرات کلان را در سایر تعاملات با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل شاهد و ناظر هستیم. این تغییر رویکرد مدیون تفسیر جدید پیروان این آیین در برخورد با مفاهیم برجسته شده جدید هستند، فرهنگ باز تولید شده از این آیین (بلعکس قبل از جنگ جهانی دوم) فرهنگی کانتی (صلح طلبانه) بود. رویکرد سیاسی نسبت به این آیین تا قبل از جنگ جهانی دوم تفسیری هابزی برای پیروان این آیین به ارمغان آورده بود. هدف پژوهش حاضر بررسی نقش پررنگ آیین شینتو بر سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. با بررسی این تأثیر می‌توانیم انگیزه‌های پشت تصمیمات و اقدامات رویکرد دیپلماتیک کشور یاد شده را مشخص نماییم. شناخت سنت‌ها و باورهای ژاپنی نیز به ما در جهت تعامل هر چه بهتر با کشور مذکور یاری می‌رساند. سؤال اصلی پژوهش حاضر چگونگی تأثیر و نقش آیین شینتو بر سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. در ادامه پژوهش حاضر برای پاسخ به این سؤال اصلی با استفاده از روش توصیفی تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع اینترنتی و کتابخانه‌ای، همچنین با نگاهی سازه‌انگارانه به بررسی نحوه صورت‌بندی هسته هویتی سیاست خارجی ژاپن تحت تأثیر آیین باستانی یاد شده می‌پردازد. پژوهش حاضر ابتدا با تعریف سازه‌انگاری، خواننده را با چارچوب روشی پژوهش آشنا خواهد کرد. سپس مروری کوتاه بر

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مذکور پس از جنگ جهانی دوم می‌باشد. این پژوهش با در نظر گرفتن سیاست خارجی ژاپن به‌عنوان یک زیربنای اساسی، عامل توسعه اقتصادی ژاپن را در این مفهوم (سیاست خارجی) جستجو می‌کند. وی با اشاره بر اینکه بعد از جنگ جهانی دوم هزینه نظامی ژاپن با حمایت نظامی و امنیتی آمریکا کاهش یافته، یکی از عوامل رشد اقتصادی ژاپن را کاهش هزینه‌های نظامی کشور مذکور تلقی می‌نماید. به‌طور کلی سیاست خارجی ژاپن پس از جنگ جهانی دوم بر اساس مدل دکترین یوشیدا، بر پایه اقتصاد بنیان نهاده و صورت‌بندی گردیده است. همه این‌ها در حالی است که تا قبل از جنگ یاد شده بعد نظامی سیاست‌های کلان ژاپن پررنگ و حائز اهمیت بوده‌است. امروزه دیپلماسی اقتصادی در سیاست خارجی کشور یاد شده بسیار مورد توجه و دارای اهمیت بالا می‌باشد. این مقاله با الگو قرار دادن ژاپن تأکید بر دیپلماسی مبتنی بر اقتصاد، کشورهای در حال توسعه را تشویق می‌کند تا از این الگو پیروی نمایند.

مقاله تخت روانچی و بابکان (۱۳۹۷) نیز تحت عنوان، تغییر مفهوم نقش ملی و سیاست خارجی ژاپن از یک دولت صلح‌طلب به یک دولت حافظ صلح، به‌دنبال پاسخ‌گویی به عامل اصلی دگرگونی در اصول سیاست خارجی ژاپن می‌باشد. پژوهش یاد شده معتقد است که ژاپن پس از جنگ جهانی دوم تلاش کرد تا بین دو مسیر صلح‌طلب توسعه‌گرا و یک دولت نظامی معمولی یکی را انتخاب و به مسیر خود ادامه دهد. در آخر با پذیرش و دنبال کردن مدل دولت تجارت محور صلح‌طلب به سمت پیشرفت اقتصادی سوق پیدا کرد. مقاله سجادی‌پور و اقامحمدی (۱۳۹۵) نیز تحت عنوان سیاست خارجی ژاپن در آسیای مرکزی، به دنبال پاسخ‌گویی به سؤال اصلی سیاست خارجی ژاپن در آسیای مرکزی پس از جنگ سرد می‌باشد. پژوهش یاد شده سیاست خارجی اعمالی ژاپن در آسیای مرکزی را ریشه در دکترین یوشیدا می‌داند. همچنین پژوهش مذکور سیاست خارجی کشور یاد شده را دارای دو بعد سیاسی و اقتصادی دانسته و تأکید کشور ژاپن بر سیاست‌های اعمالی خود در آسیای مرکزی را بر محوریت بعد اقتصادی قلمداد می‌کند. اکثر مقالات یاد شده تأکید و توجه خود را بر سیاست خارجی کلان ژاپن و تغییر آن پس از جنگ جهانی دوم گذاشته‌اند و بر عامل مهم آیین شین تو و تأثیر آن بر سیاست خارجی ژاپن بی‌تفاوت بوده‌اند. پژوهش حاضر به‌دنبال آن است تا مدعای خود یعنی تأثیر آیین شین تو بر سیاست خارجی ژاپن را نشان دهد.

۲. چارچوب نظری پژوهش

سازهانگاری به‌عنوان نظریه‌ای که در اواخر قرن ۲۰ پا به عرصه وجود گذاشت، تحولات شگرفی را ایجاد و تغییر مهمی را در دید نظریه‌پردازان و اندیشمندان از زمان شکل‌گیری بنیان نهاده است. نظریه‌پرداز

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

صورتبندی کرده است. همین امر باعث شده تا ذهنیت کارگزاران سیاست خارجی ژاپن نیز از این موضوع مستثنی نباشد. برخورد کارگزاران سیاست خارجی ژاپن با داشتن پیش فرض‌های آیین شین تو، در نهایت منجر به صورتبندی سیاست‌های کلان داخلی و خارجی کشور یاد شده گردیده، در ادامه با بررسی مفاهیم آیین باستانی شین تو به تأثیر مستقیم این آیین بر رویکرد و سیاست‌های کلان داخلی و خارجی کشور ژاپن خواهیم پرداخت.

۱-۲. آیین باستانی شین تو و مفاهیم آن

آیین شین تو به‌عنوان یک آیین باستانی در ژاپن در دوره‌های مختلف تاریخی ذهنیت کارگزاران سیاست خارجی ژاپن را تحت تأثیر خود قرار داده است. پژوهش حاضر در ادامه با بیان مفاهیم آیین باستانی شین تو (چون اعتقاد آنها نسبت به خدایان (کامی‌ها)، احترام و توجه به طبیعت، الهی بودن امپراتور، تساهل در برخورد بادیگر عقاید و ادیان، تکثرگرایی و گارد باز این آیین)، تأثیر مفاهیم آیین یاد شده را بر صورتبندی رویکرد سیاست خارجی ژاپن در ارتباط با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل واکاوی می‌نماید.

واژه شین تو از لحاظ لغوی به‌معنای راه خدایان می‌باشد. این واژه از دو واژه شین به‌معنای خدایان و تو به‌معنای راه تشکیل شده است. سیستم اعتقادی شین تو این آیین باستانی بر احترام به طبیعت صورتبندی گردیده است به‌گونه‌ای که روابط پیروان خود را با طبیعت تحت تأثیر قرار داده، از زمان‌های گذشته تا به امروز پیروان این آیین مناسک خود را با ابراز قدردانی از روح طبیعت سازمان‌دهی کرده‌اند (Asion art, 2019:2). این آیین علاوه بر احترام به پدیده‌های طبیعی چون کوه‌ها، دره‌ها، چشمه‌ها و غیره... بر احترام و ستایش نیاکان نیز توجه ویژه‌ای داشته‌است. امپراتور نیز به‌عنوان یکی دیگر از موارد مقدس در آیین شین تو به‌شمار می‌آید. به‌گونه‌ای که امپراتور را از نسل کامی (خدای خورشید) قلمداد می‌کنند. این آیین در ابتدا بنیان‌گذار مشخصی نداشته، به‌طور کلی اصول اساسی آیین شین تو همانند عشق به وطن (که امری درونی و قلبی است و بعد از آن جنبه ایمانی و اعتقادی دارد) از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار می‌باشد. اطاعت از دستور امپراتور نیز جزو مباحث اعتقادی پیروان این آیین به‌شمار می‌آید (شمس، ۱۳۸۱: ۳۹-۴۰).

نهادینه شدن احساسات عشق به وطن و امپراتور باعث شده تا پیروان آیین یاد شده حفظ وطن و اطاعت از امپراتور و هویت ملی خود را امری وجدانی و غریزی -فطری تلقی نمایند. به باور پیروان این آیین خدایان بسیاری در طبیعت وجود دارند و این خدایان بر بالای خانه‌ها و ساکنان آن در حال گردش

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دارای علم مطلق هستند اما این به معنای برتری قدرت آن‌ها نسبت به یکدیگر نمی‌باشد. کامی‌ها در این آیین در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند و هیچ‌گونه برتری‌ای شامل یک یا چند مورد از آن‌ها نمی‌شود (موحدیان عطار، ابراهیم، ۱۳۸۸: ۹۲-۹۱).

کامی‌ها در آیین شین تو دارای دو ذات خشن و مهربان هستند، لازم به ذکر است که هرکدام از حالت‌های ذکر شده در شرایط خاص و معینی به وقوع می‌پیوندند. طرفداران آیین ذکر شده ایمان حقیقی به این آیین را راه رسیدن به سعادت تلقی می‌کنند. در مفاهیم اعتقادی آن‌ها امکان پاسخ‌گویی و ارتباط انسان از طریق دعا با کامی وجود دارد. اماتراسو به عنوان کامی خورشید بسیار مورد توجه این آیین قرار داشته چراکه امپراتور طبق این آیین در ارتباط مستقیم با کامی یادشده از طریق وراثت می‌باشد (موحدیان عطار، ابراهیم، ۱۳۸۸: ۹۲). زندگی امر مقدس و مرگ امری پلید در آیین شین تو تلقی می‌گردد. از طرف دیگر انسان در این آیین جاودانه است و مرگ وجود ندارد، ژاپنی‌های باستان سه مرحله را برای روح انسان متوفی بیان می‌کنند، در اولین مرحله روح انسان متوفی مدتی در حالت تعلیق بوده و پس از آن مرحله تطهیر را طی می‌کند و در نهایت مرحله پیوستن به نیاکان را می‌پیماید. لازم به ذکر است که پس از گذشت ۳۳ سال روح فرد متوفی از جمع نیاکان عبور کرده و مرحله کامی شدن را طی می‌کند. شادی و ایمنی در این ۳۳ سال توسط ارواح نیاکان به سوی نزدیکانشان ارسال می‌شود (موحدیان عطار، ابراهیم، ۱۳۸۸: ۹۲-۹۳).

گارد باز آیین شین تو باعث شده تا مفاهیمی از ادیان دیگر نیز به این آیین تسری پیدا کند به گونه‌ای که ژاپنی‌ها در موقع تولد با آیین شین تو به دنیا می‌آیند با رسوم مسیحی ازدواج می‌کنند و همانند آیین بودایی مرده‌های خود را می‌سوزانند. این تکثرگرایی عاملی شده تا طرف‌داران این آیین که اکثریت مردم ژاپن را تشکیل می‌دهد با تسامح بیشتری نسبت به دیگر عقاید و ادیان و اقوام ملل دیگر برخورد داشته باشند (امیر یزدانی، بی‌تا: ۱۰). انعطاف آیین باستانی شین تو باعث شده است تا مفاهیم این آیین تا به امروز در میان مردمان ژاپن و طرف‌داران آیین یاد شده پابرجا بماند (Kathryn weinland, 2023: 1-14). به‌طور کلی پیروان این آیین خوش‌بینانه در برخورد و تعامل با دیگری، رویکرد سازش و یا در بدترین حالت ممکن تحمل را پیشه کرده‌اند. این آیین باستانی علاوه بر تأکید ویژه‌ای که نسبت به صداقت و وفاداری دارد به دنبال صورت‌بندی یک نگرش اخلاقی برای پیروان خود می‌باشد، نگرشی اساسی به زندگی که به‌طور طبیعی فضائل شخصی فرد بر آن استوار است. ناگفته نماند که گارد باز آیین مذکور باعث شده تا نگرش‌های اخلاقی مربوط به همزیستی مسالمت‌آمیز از دیگر آیین‌ها (چون کنفوسیوس و

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۲-۲. سازه‌انگاری و صورت‌بندی هسته هویتی ژاپنی‌ها

شین تو این آیین باستانی همواره به‌عنوان یک فرهنگ و شیوه زندگی برای پیروان آن به شمار می‌آمده، چراکه این آیین و مفاهیم مربوط به آن ذهنیت پیروان آن را در طول تاریخ صورت‌بندی کرده است. انعکاس مفاهیمی چون احترام به طبیعت و حفاظت از زمین، نگاه مثبت نسبت به سرشت انسان، تأکید بر هویت ملی و حس وطن‌پرستی، احترام به امپراتور و الهی بودن آن همه و همه باعث شده تا ذهنیت پیروان این آیین به‌جهت خاصی در ادوار مختلف تاریخ صورت‌بندی و هدایت گردیده و در پس آن رفتار و رویکرد کشور ژاپن تحت تأثیران مفصل‌بندی شود. تا قبل از جنگ جهانی دوم استفاده ابزاری از این آیین رایج بود. بهره‌گیری ابزاری از این آیین توسط امپراتور عاملی شد تا جنبه‌های آیینی موردنظر وی برجسته و مورد تأکید قرار گیرد. به شکلی استفاده سیاسی از این آیین یا به‌عبارت بهتر سوء استفاده سیاسی از این آیین در جهت اهداف مشخص عاملی شده بود تا این آیین توجیه‌گر سلطه‌طلبی‌ها و استعمار همسایگان قرار گیرد. به‌طورکلی تأکید بر مفاهیم الهی بودن امپراتور و پیروی بی‌چون‌وچرا از دستورات آن، سرپوشی برای سیاست‌های امپریالیستی به‌شمار می‌آمد. تأکید و برجسته شدن مفاهیم یاد شده حامل انعکاسی در مفصل‌بندی رویکرد ژاپن تا قبل از جنگ جهانی دوم شده بود و فرهنگ هابزی را باز تولید می‌کرد. این سیاست مفاهیم برابری خواهانه و نگاه پاک به سرشت انسان‌ها را حاشیه رانده شده بود (Akbas,2018:95-102).

برای دریافت مصداق صحت این موضوع می‌توانیم به رویکرد ژاپن پس از جنگ جهانی دوم اشاره کنیم. سیاست‌های کلان خارجی ژاپن پس از جنگ جهانی دوم از قدرت سخت به قدرت نرم تبدیل شد. این تغییر اساسی رویکرد هم‌زمان با تغییر ساختار داخلی ژاپن و سیاست‌زدایی از آیین شینتو همراه می‌باشد (Akbas,2018:95-102). متحد تمام‌عیار شدن ژاپن با ایالات متحده آمریکا پس از جنگ جهانی دوم را نیز می‌توان در هسته هویتی صورت‌بندی شده پیروان این آیین که اکثریت ژاپنی‌ها را شکل می‌دهند جست و جو کرد. آیین باستانی شینتو از گذشته تا به امروز پذیرای دیگر آیین‌ها و عقاید بوده‌است، به‌گونه‌ای که نه تنها آن‌ها را رد و به حاشیه رانده بلکه از آن‌ها تأثیر مستقیم پذیرفته، همین عامل باعث شده تا آیین یادشده ظرفیت آمیخته شدن با دیگر مذاهب را در مبانی و مباحث ریشه‌ای خود داشته باشد. آیین مذکور تحت تأثیر آیین‌هایی چون مسیحیت و بودائیسیم نیز در طول تاریخ قرار گرفته است، به‌همین سبب پیروان این آیین به سبک مسیحیان ازدواج می‌کنند به سبک به بوداییان می‌میرند و به سبک خودشان به دنیا می‌آیند (فرح‌بخش ۱۳۸۵: ۶۳) (Kathryn weinland,2023:1-14).

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

روابط ژاپن تحت تأثیر این آیین فراز و فرودهای بسیاری را در عرصه بین الملل با خود به همراه داشته است. در ادامه به بررسی برخی از این روابط اشاره خواهیم کرد.

پس از جنگ جهانی دوم شاهد تحول کلان جهت گیری سیاست خارجی ژاپن هستیم، تا قبل از آن اعتقاد به الهی بودن امپراتور کشور یاد شده را به سمت کشورگشایی و سیاست های امپریالیستی در جبهه متحدین سوق داده بود، اما پس از شکست پرهزینه، این کشور رویکرد خود را نسبت به کشورهای دیگر به ویژه آمریکا تغییر داد. این تغییر عاملی شد تا کشور مذکور سیاست خارجی خود را بر محور توسعه اقتصادی بنا نماید و گرایش نظامی گری که تا قبل از جنگ جهانی دوم بسیار برجسته بود به حاشیه برود (فرهادی، سازمند، ۱۳۹۷: ۱۵۷) (محب علی، ۱۳۸۸: ۲۰۳-۲۰۲). تأکید بر دولت اقتصادی و حاشیه رفتن دکترین های مبتنی بر نظامی گری ژاپن به دوره شیگرو یوشیدا در اوایل دهه ۱۹۵۰ میلادی بازمی گردد این تغییر اساسی رویکرد و تشدید آن را در همان مقطع زمانی و با امضای معاهده امنیتی آمریکا و ژاپن شاهد هستیم. دکترین یوشیدا جهت بازسازی ژاپن و جبران هزینه های گزاف جنگ دوم جهانی که بر ژاپن تحمیل شده بود تأکید خود را بر اتحاد همه جانبه با آمریکا و توسعه اقتصادی ژاپن گذاشته بود. مقابله با کمونیست ها و هزینه های بسیار جنگ جهانی دوم که به ژاپن تحمیل شده بود نفوذ و نیاز ژاپن به چتر حمایتی آمریکا را تشدید می کرد (Geetha Govindasamy, 2023: 58) (محب علی، ۱۳۸۸: ۲۰۴-۲۰۳). محوریت رابطه با آمریکا به عنوان یکی از اصول اساسی سیاست خارجی ژاپن (بعد از جنگ دوم جهانی تا به امروز) به شمار می آید. لازم به ذکر است که سیاست های نظامی ژاپن به شکلی کنترل شده و دستوری از سوی ایالات متحده آمریکا پس از جنگ دوم جهانی صورت بندی گردیده است (Liuc lopez ivaidal, 2022: 27-28) (محب علی، ۱۳۸۸: ۲۲۱-۲۱۳). ژاپن در زمینه اقتصادی جهت گسترش همکاری خود با سایر بازیگران عرصه بین الملل سیاست های درهای باز را برگزیده، دولت مذکور در تلاش است تا ورود بازیگران خارجی به بازارهای خود را تسهیل نماید. امروزه این کشور برای ثبات و رونق جامعه بین المللی یک نقش برجسته را ایفا می نماید (قربانی، ۱۴۰۰: ۳). در زمینه اصول اساسی سیاست خارجی ژاپن نیز باید گفت، اگر بخواهیم سیاست خارجی هر کشوری را به صورت بنیادین ریشه یابی نماییم بایستی در ابتدا به قانون اساسی آن کشور رجوع کنیم، قانون اساسی ژاپن پس از شکست در جنگ دوم جهانی به شکلی کلی تغییر جهت داد. قانون اساسی کشور مذکور به سال ۱۹۴۶ میلادی تصویب شد. در قانون اساسی ژاپن طبق اصل هفتم، امپراتور به عنوان اختیاردار پذیرش سفیر و تأیید استوارنامه نمایندگان سیاسی، دارای مسئولیتی مهم است (Tamaki, 2024: 93) (قربانی، ۱۴۰۰: ۴-۳). همانطور که در

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پیروان این آیین نسبت به انسان ذهنیتی مثبت باشد. پیروان این آیین ذات انسان را همچون کامی پاک تلقی می‌نمایند (موحدیان عطار، ابراهیم ۱۳۸۸: ۹۲). مقدس بودن وجود انسان را در قوانین امروز ژاپن نیز می‌توان به شکلی برجسته مشاهده کرد. آیین شین تو پتانسیل آمیخته شدن با دیگر مذاهب را در مبانی و مباحث ریشه‌ای خود را داشته چراکه این آیین تحت تأثیر آیین‌هایی چون مسیحیت، بودائیسیم نیز قرار گرفته است و با برخی از مفاهیم آن‌ها آمیخته شده است. لازم به ذکر است که تحولات اقتصادی پیشروی ژاپن و همچنین پیشرفت تکنولوژی جهانی نتوانسته است مبانی و ریشه‌های اصیل این آیین را سست نماید، چراکه شین تو در دل باورها، تاریخ، هویت، اصالت، شرافت ملی، مردمان ژاپن جای دارد (فرح‌بخش، ۱۳۸۵: ۶۳). اعتقاد به ذات پاک انسان و نگاهی که نسبت به برابری انسان‌ها به‌عنوان فرزندان کامی دارند خود عامل تأثیرگذار در برخورد با دیگران می‌باشد. همانطور که اشاره شد عدم تعصب نسبت به مفاهیم اعتقادی نیز در رویکرد صلح‌طلبانه و روحیه گرایش به صلح کشور مذکور بی‌تأثیر نبوده است.

اگر بخواهیم اولویت فرهنگ ژاپنی را که از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است مشخص نماییم بایستی به حفظ و حراست از سنن باستانی آن‌ها توجه نماییم. این به معنای تأکید بر سنن گذشته نمی‌باشد ژاپنی‌ها از واردات فرهنگی جدید استقبال می‌کنند. آنها پذیرای اندیشه‌های جدید هستند و این مساله امری ریشه‌ای در بافت هویتی آنها می‌باشد (نشریه چشم‌انداز ارتباطات فرهنگی ۱۳۷۶: ۷۰-۶۶). این موضوع به شکلی ریشه‌ای به سیاست خارجی ژاپن نیز تسری یافته، به گونه‌ای که در سیاست خارجی آن‌ها دیپلماسی و گفتگو جهت حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات بسیار برجسته می‌باشد. هدف اصلی ژاپن در سیاست خارجی، صلح‌سازی، برقراری سعادت و آزادی برای مردمان کشور خویش می‌باشد. در این راستا از اهداف اصلی سیاست خارجی کشور مذکور همکاری‌های چندجانبه و تبادل نظر با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل جهت ایجاد صلح و امنیت بین‌المللی می‌باشد، همچنین برقراری رفاه برای تمام بشریت امری مهم و مورد توجه تلقی می‌گردد. طبق قانون اساسی ژاپن حفظ و نگهداری صلح موضوعی مهم و دارای اولویت است. این کشور طبق قانون مذکور سعی بر آن داشته است تا به شکلی مسالمت‌آمیز و از طریق گفت‌وگو مشکلات احتمالی را با دیگر بازیگران عرصه بین‌الملل حل و فصل نماید (سایت سفارت ژاپن در ایران، بی تا: ۱) (شادلو، ۱۳۸۱: ۱۱۲۶).

به گونه‌ای توجه بر نظامی‌گری در سیاست خارجی ژاپن حالتی حاشیه‌ای پیدا کرده و جای خود را به رابطه‌ای مبتنی بر سازش در این سیاست داده است. لازم به ذکر است حافظه منفی تاریخی ژاپنی‌ها از

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

زیست‌محیطی کشور مذکور به شمار می‌آید. سیاست‌های اقتصادی ژاپن در خصوص جریمه و مالیات‌های سنگین بر انتشار دهندگان آلاینده‌ها نیز از دیگر سیاست‌های این کشور تلقی می‌گردد. مقررات سنگین و قاطع این کشور در قبال آلوده‌کنندگان محیط‌زیست و مذاکره با آن‌ها پیشرو و مثرتر بوده و در عرصه بین‌الملل نیز جلوه‌گر شده‌است (Yamamoto, 2019: 44-47).

علاوه بر سیاست‌های داخلی سیاست‌های بین‌المللی زیادی را در جهت حفاظت از محیط‌زیست از طرف این کشور شاهد و ناظر هستیم به گونه‌ای که این اقدامات به شکلی مثبت توانسته است در جهت حفاظت از محیط‌زیست بین‌المللی عملیاتی شود. از جمله این اقدامات می‌توان به کنش فعالانه ژاپن در فعالیت‌های حفاظتی محیط‌زیستی سازمان ملل متحد اشاره کرد. متعهد شدن کشور مذکور نسبت به اعلامیه ریو از جمله این موارد می‌باشد. در اعلامیه یادشده کشورهای توسعه‌یافته با توجه به مصرف محور شدن و تقاضای شدید نسبت به کالا و خدمات، در قبال آلودگی و آسیب به محیط‌زیست جهانی مسئول هستند. (A. schreurs, 2004: 89).

تمامی موارد یاد شده بیانگر این موضوع می‌باشد که آیین باستانی شین تو به هسته هویتی مردم ژاپن در طول تاریخ تسری یافته و به یک سبک زندگی و هویت ملی برای مردم ژاپن تبدیل گردیده است در این راستا با صورتبندی ذهنیت کارگزاران سیاست خارجی، رویکرد سیاست‌های کلان داخلی و خارجی کشورهای یاد شده را تحت تأثیر خود قرار داده است. از جمله این موارد تحت تأثیر می‌توان به ابعاد مختلفی چون فرهنگی (تعامل و هم‌بستگی با دیگر بازیگران، ارتباط مبتنی بر احترام و همکاری اقتصادی (گسترش صنعت و وابستگی متقابل اقتصادی) حفاظتی (از تمامیت ارضی و محیط زیست) اشاره کرد. به ساده بیان اگر بخواهیم با دیدگاه سازه‌انگاری الکساندر ونت صورتبندی ذهنی پیروان این آیین را شرح دهیم، باید گفت تفسیر و فرهنگ ایجاد شده در نتیجه برخورد مفاهیم مبتنی بر تساهل و تسامح این آیین باعث ایجاد فرهنگ کانتی (صلح طلبانه) گردیده و برخورد با دیگر بازیگران را صورتبندی کرده است.

نتیجه‌گیری

آیین شین تو تا قبل از جنگ جهانی دوم به‌عنوان یک آیین سیاسی، مشروعیت‌بخش حکومت امپراتور تلقی می‌گردید. این آیین در جهت ایجاد اتحاد ملی و احساسات میهن‌پرستانه در میان مردم ژاپن به کار گرفته می‌شد، در این میان ابزاری برای توجیه توسعه‌طلبی‌های امپراتور نیز تا قبل از جنگ جهانی دوم بشمار می‌آمد. در این بین به شکلی از این آیین سوء استفاده‌هایی در جهت سرپوش گذاشتن بر

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

به‌طورکلی آیین شین تو هسته هویتی ملی ژاپن را از گذشته تا به امروز تحت تأثیر خود قرار داده و این تأثیر را ما در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و به‌خصوص سیاست خارجی کشور مذکور شاهد و ناظر هستیم.

منابع

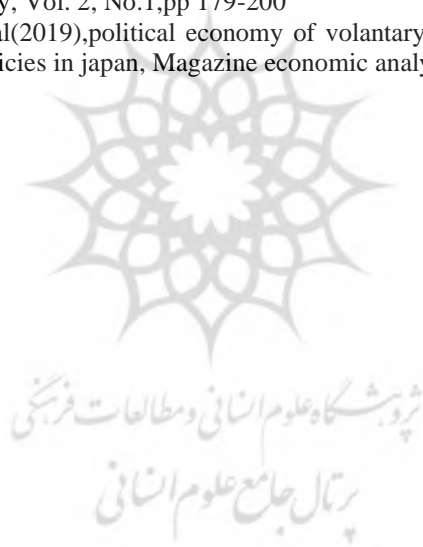
- امیر یزدانی، حمیده (بی‌تا)، «بررسی مفهوم کامی در آیین شین تو در ژاپن»، **مجله خبری ویستا**، آدرس دسترسی به سایت: www.vista.ir/w/a/21/i65by
- باقری دولت‌آبادی، علی، ملکی فرد، محمد (۱۳۹۸)، «نقش و جایگاه سیاست خارجی در توسعه اقتصادی ژاپن»، **سیاست جهانی**، دوره هشتم، شماره اول، صص ۶۳-۹۶
- تخت روانچی، مجید، بابکان، محمدصادق (۱۳۹۷)، «تغییر مفهوم نقش ملی و اصول سیاست خارجی ژاپن از یک دولت صلح‌طلب به یک دولت حافظ صلح»، دوره ده، شماره ۳۴، صص ۷۵-۵۱
- دانش نیا، فرهاد (۱۳۹۴)، «سازمانگاری الکساندر و نت امتناع‌گذار از بن‌بست‌های تئوریک روابط بین‌الملل و دستیابی به راهی میانه»، **نشریه جستارهای سیاسی معاصر**، سال ششم، شماره ۲، صص ۷۴-۴۹
- زیبایی، مهدی (۱۴۰۱)، «خاورمیانه: محور تغییر در سیاست خارجی ژاپن، از دنباله‌روی تا استقلال»، **نشریه مطالعات خاورمیانه**، شماره ۱۰۹، صص ۱۵-۳
- سجادپور، سیدمحمدکاظم، اقامحمدی، زهرا (۱۳۹۵)، «سیاست خارجی ژاپن در آسیای مرکزی»، **نشریه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز**، دوره ۲۲، شماره ۹۳، صص ۳۵-۶۷
- سایت رسمی سفارت ژاپن در ایران (بی‌تا): «تاریخچه ۶۰ ساله ژاپن به عنوان کشوری صلح‌طلب»، سایت سفارت ژاپن، آدرس دسترسی به سایت: <https://www.ir.emb-japan.go.jp/fa/Policy/60years.html>
- شمس، محمدجواد (۱۳۸۱)، «نگاهی به تاریخچه باورها و آیین‌های دین شیئتوی»، **نشریه دانشکده علوم انسانی**، شماره ۲، صص ۶۴-۳۳
- شادلو، شیده (۱۳۸۱)، «نقش مؤسسات پژوهشی در سیاست خارجی ژاپن»، **نشریه سیاست خارجی**، سال شانزدهم، شماره چهار، صص ۱۱۳۶-۱۱۲۵
- صدریا، مجتبی، افشاری، پرویز (۱۳۷۸)، «مبانی سیاست خارجی ژاپن»، **نشریه رویدادها و تحلیل‌ها**، شماره ۱۳۰، صص ۴۴-۴۳
- عباسی خوشکار، امیر (۱۴۰۱)، «اجماع سازی و نظم سازی در سیاست خارجی ژاپن پسا جنگ سرد: آینده‌های محتمل پیش رو»، **فصلنامه آینده پژوهشی راهبردی**، سال اول، شماره ۲، صص ۱۱۴-۸۳
- عسگرخانی، ابومحمد، منصوری مقدم جمال، جوانشیر (۱۳۸۹)، «همکاری و منازعه در روابط بین‌الملل، نگاهی به نظریه سازه‌انگاران الکساندر ونت»، **سیاست**، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره چهل، شماره ۳، صص ۲۰۸-۱۸۹

پرو، شہسکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- Lawson, Stephanie, Tannaka, Seiko (2010), War memories and Japan's 'normalization' as an international actor: A critical analysis, *European Journal of International Relations* Vol.17, No.3, pp 405-428
- Miranda A. Schreurs (2004), Assessing Japan's role as a global Environmental Leader policy and society, V.23, No.1, pp 88-110
- Nirenstein, Noah Lawrence (2023), "Japanese Foreign Policy in the Shadow of Hegemonic Shifts", Senior, https://research.library.fordham.edu/international_senior/118
- Religious studies center (2022), Shinto, BYU Religious studies center Site, Access address: <https://rsc.byu.edu/light-truth/Shinto>
- Rosemarie Bernard (2023), Shinto and Ecology: Practice and Orientations to Nature, yale forum on religion and ecology, Access address: <https://fore.yale.edu/World-Religions/Shinto/Overview-Essay>
- Tamaki Taku (2024), The agent, the structure, and space in Japan's foreign relations: rethinking international political dynamics as Aidagara, *International Journal of Asian Studies*, Volume 21 Issue 1, pp. 92 - 108
- Yuan Cai (2008), The Rise and Decline of Japanese Pacifism, *New Voices*, The Japan Foundation, Sydney, Vol. 2, No.1, pp 179-200
- Yamamoto, Masashi et al (2019), political economy of voluntary approaches: A lesson from environmental policies in Japan, *Magazine economic analysis and policy*, V.64, pp 41-53

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی